

Xenofobin och kosmopolitismen

En förenlighetsanalys över motsatta värden

Abstract

The aim of this composition is to explore if there exists any cosmopolitan values which are compatible with xenophobic ones, to answer if there are any valid arguments to vindicate xenophobic expressions.

It is a fact that xenophobia is a growing phenomenon in our political world and it grows without proper dispute from the opinion or democracy supporting organizations. The used methodology in the essay consists of an analysis of compatibility which seeks to find the compatibility of two opposed value-judgment or value conflicts.

The analysis shows that one particular area is especially sensitive to incite xenophobic tendencies – the question of the necessity of the nation-state. The results confirms a lack of consensus in the resistance of xenophobic tendencies which results in the quite opposite. It exist no clear and valid argument to justify xenophobic expressions in a cosmopolitan society, but in the power-vacuum that forms due to a dissentient front contributes the increasing strength of xenophobic parties and undemocratic organizations.

Den här texten är ett försök till att se om det finns vissa värden i kosmopolitismen som är förenliga med xenofobiska värden för att kunna besvara om det finns några argument för att rättfärdiga xenofobiska yttringar.

Detta görs utifrån faktumet att främlingsfientlighet är på frammarsch i dagens politiska klimat utan att ifrågasättas av den allmänna opinionen eller av demokratistödande organisationer till en önskvärd grad. Metoden som används i undersökningen görs genom en förenlighetsanalys som fokuserar på att söka finna en förenlighet i motsatta värdeomdömen och värdekonflikter.

Det framkommer ur analysen att det finns ett område som är speciellt känsligt för att xenofobiska strömningar skall uppkomma och det är frågan om nationalstatens vara eller icke vara. Resultatet visar även en bristande konsensus för bemötandet av xenofobiska yttrande som resulterar i att de blir än mer starkare till sin natur. Det existerar inga klara argument varför man skall rättfärdiga xenofobiska värden i ett kosmopolitiskt samhälle, men det vakuum som uppstår i en oenig front bidrar till att främlingsfientliga partier eller odemokratiska organisationer växer sig allt större och starkare.

Nyckelord: förenlighetsanalys, xenofobi, kosmopolitism, värdekonflikt, värdeomdöme.

Antal ord: 7866

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
1.2	Källkritik	2
1.3	Disposition	2
2	Metod	4
2.1	Normativ förenlighetsanalys	4
2.2	Rättfärdigande: om intern/extern giltighet	5
2.3	Tydliggörande: om operationalisering	6
2.4	Intersubjektivitetsproblem: om författarens glasögon.....	6
3	Teori	8
3.1	Kosmopolitism	8
3.1.1	Fyra kosmopolitiska förklaringsmodeller	9
3.2	Xenofobi.....	10
3.2.1	Fyra förklaringsmodeller för bättre förståelse.....	10
4	Analys	12
4.1	Identifierade värdegrunder	12
4.1.1	Kosmopolitiska värden.....	12
4.1.2	Xenofobiska värden.....	12
4.2	Förenligheten mellan motsägande värdegrunder	13
4.2.1	Mångkulturalism och nationalstatens vara eller icke vara	13
4.2.2	Syn på individens rättigheter och samhällsroll	15
4.2.3	Om global rättvisa och en hållbar samhällsutveckling.....	16
5	Diskussion	18
6	Referenser	21
6.1.1	Primär källor.....	21
6.1.2	Internet	22

1 Inledning

Som bakgrund till min frågeställning har jag den ökande populariteten av främlingsfientliga partier i Europa. Av EU:s 27 medlemsländer har nio länder ett högerextremt parti i riksdagen eller motsvarande dessa är Belgien, Bulgarien, Danmark, Grekland, Italien, Litauen, Polen, Rumänien, Slovakien och Österrike. I Italien, Polen och Slovakien ingår högerextremister i ländernas regeringar. I Danmark är Dansk Folkeparti stödparti åt den konservativa regeringen. Samtidigt ökar den kosmopolitiska andan i världen ju mer globaliserad den blir.

Det argumenteras om att nationsgränserna börjar bli mer transparenta och att det är stora regioner (EU exempelvis) som är framtiden. Världsmedborgaren bor i världen och har åsikten att hela mänskligheten bör betraktas som ett samfund av lika berättigade medborgare, utan hänsyn till skiljaktigheter i vare sig ras, nationalitet eller religion. Finns det då utrymme för främlingsfientliga tendenser på basis av kosmopolitismens grundvalar, och bör man då tillåta sådana åsikter att få en framträdande roll i dagens samhälle?

1.1 Syfte och frågeställning

- Kan man rättfärdiga xenofobiska yttringar i ett kosmopolitiskt samhälle?

Syftet med denna uppsats är att söka svar på om det finns förenliga värden mellan xenofobi och dagens samhällsklimat för att kunna rättfärdiga det alltmer utspridda främlingsfientliga klimatet. Arbetet skall ses som en filosofpolitisk diskussion över hur sådana yttringar kan rättfärdigas utifrån en normativ förenlighetsanalys. Idén utgår även från att denna uppsats skall ses som ett avstamp i utförligare, empiriska, diskussioner över berörda ämne och att den bedriva undersökningen skall efterföljas av vidare forskning och fördjupning. Självfallet finns det en efterfrågan att gå in på djupet i specifika fall eller länder för att belysa detta problemområde utifrån andra perspektiv, det primära syftet med den här kandidatuppsatsen är således att öppna upp dörren för en generell diskussion utan att för den delen ämnet blir alltför abstrakt eller svårförståeligt.

1.2 Källkritik

Källorna i det här arbetet utgår från nästan uteslutande primärkällor, vetenskapliga böcker från olika discipliner med en eller flera författare. Ämnena spänner sig från statsvetenskap, psykologi, demokratiseringsteori, normativ metodologi, et cetera. Reliabiliteten, det vill säga tillförlitligheten, är oerhört hög hos källorna som har använts då det kommer från erkända lärosäten som exempelvis Lund, Oxford och Cambridge. Validiteten är självklart hög då enbart relevant litteratur har använts för att påvisa korrelationen mellan den teoretiska definitionen och operationaliseringen.

Syftet med att enbart använda vetenskapligt tillförlitliga böcker eller avhandlingar är till synes väldigt enkelt och klokt – eftersom arbetet behandlar ett så pass känsligt och delikat ämne återfinns det säkerligen ett otaligt antal källor som inte uppfyller källkritikens tendenskriterium. Uppsatsens natur är en filosofpolitisk diskussion vilket har gjort det irrelevant att exempelvis ta hänsyn till källor som har sitt ursprung från xenofobiska partier eller andra liknande organisationer, urvalskriteriet är härmed intakt då det rör sig om en regelrätt värdeanalys och inte en undersökning i dess egentliga mening.

Internetkällor har enbart används en gång och då på en oerhört tillförlitlig sida, vilket även är motiveringen till att det inte har använts några internetkällor i den här uppsatsen – det finns ytterst få källor på internet som är tillförlitliga när det gäller ämnen som främlingsfientlighet och därför bör största försiktighet att iakttas.

1.3 Disposition

Uppsatsen är upplagd enligt följande modell; den koncentrerar sig kring fyra kapitel (2. Metod, 3. Teori, 4. Analys, 5. Diskussion). Den huvudsakliga empirin återfinns i kapitel 2 och 3 som behandlar den använda metodologin samt vilka teorier som har använts. Kapitel är i sin tur indelade i underkategorier som behandlar specifika områden inom huvudområdet, oftast inleds huvudkapitel med en kortare historik eller liknande för att läsaren skall förstå bakgrunden till det berörda ämnet. I avsnitt 1.1 nämndes uppsatsens primära mål och syfte, i respektive kapitel som följer nämns syften över respektive kapitels innehåll och val av analysenheter.

Kapitel 4 behandlar den framtagna empirin i ett försök att svara på huvudfrågan på ett vetenskapligt och tillförlitligt vis och skall ses som uppsatsens kärna och huvudavsnitt. Den är tudelad i ett avsnitt om värden och ett om förenlighetsområden där det senare är det absolut viktigaste.

Kapitel 5 är ett diskussionsavsnitt där författaren lyfter fram sin egen analys baserad på det framtagna materialet i förgående kapitel där analysavsnittet är det som är huvudpunkten. Det bör poängteras att i detta avslutande kapitel kommer genuina referat att varvas med författarens egna åsikter och ståndpunkt i frågan.

I kapitel 6 återfinns en korrekt referenslista.

2 Metod

2.1 Normativ förenlighetsanalys

Den primära metodiken utgår från en normativ metod, närmare bestämt en förenlighetsanalys där jag kommer att pröva olika värdeomdömens förenlighet med varandra. Det är de xenofobiska värdena som kommer att prövas gentemot kosmopolitiska värden. Vilka dessa värden är framgår i teoriavsnittet. Det som kommer att behandlas i metodavsnittet är en generell framställning av vad förenlighetsanalys innebär, rättfärdigande av värden – intern/extern giltighet – samt en metoddiskussion rörande eventuella intersubjektivitetsproblem som kan uppstå.

Metodiken i den här kandidatuppsatsen utgår primärt från Badersten (2006) och sekundärt från Vedung (1977), där de har försett författaren med de lämpliga analysredskapen för att bygga en godtagbar analys. Motivet för en förenlighetsanalys är principiellt viktigt för att tydliggöra och kartlägga vilka värden uppfattas som, och måhända är, främlingsfientliga i relation till värden vi uppfattar som gränsöverskridande goda gentemot medmänniskan. Faktum kvarstår att den ena inte utesluter det andra, men det ena bör få möjlighet att säga ifrån.

Inkluderandet av komparativa drag i en begreppsanalytisk studie är av yttersta vikt för att kunna komma fram till förenligheten i vissa värdeomdömen. Det är inte analytikens primära syfte att föra en värdemässig argumentation, där forskaren tar ställning i sakfrågan, utan han bör, för att låna Baderstens egna ord, ”agera som ett slags analytisk renhållningsarbetare” och på så vis bör anslaget vara neutralt, kritiskt och sakligt (Badersten, 2006:43). Det finns få vetenskapsfilosofiska problem som har skapat större splittring än problemet hur vetenskapen skall förhålla sig till värdefrågor. Vedung citerar Ingemar Lindblads berömda introduktionsord; ”Statsvetenskap är en vetenskap *om* politik, inte *i* politik” (Vedung, 1977:170). Enligt Vedung själv så rymmer den ståndpunkten ett litet uns av sanning, dock ser han inga som helst problem att vetenskapen skall kunna handla om läran *i* politik. Tvärtom finns det många anledningar till att föredra värdemässiga analysmetoder (ibid.).

I praktiskt taget all normativ analys krävs det att huvudtesen, eller argumentationen om man så vill det skall uppfylla vissa kriterier. Det är av yttersta vikt att argumenten skall vara relevanta, hållbara och uppfylla extern respektive intern giltighet (Badersten, 2006).

2.2 Rättfärdigande: om intern/extern giltighet

För att uppnå en god *intersubjektivitet* krävs det att de värden man presenterar är klart och tydligt definierade och precisa. De resonemang som framförs på grundval av dessa värden skall vara systematiskt genomförda men även logiska i sina premisser, detta är ett krav för att uppnå intersubjektivitet utan att hamna i dess periferi. En analys som uppnår dessa krav har en hög *intern* giltighet, det vill säga att den står sig inomvetenskapligt. Den interna giltigheten är förenklat sätt uppdelad i två korrelerande stommar – den ena handlar om värdens precisa definition och den andra om konsistensen i den normativa argumentationen som förs (Badersten, 2006:73f.).

Normativa resonemang inom samhällsvetenskapen handlar om att värdera det man anser vara önskvärt. Mer korrekt kan sägas vara när forskaren ritar upp linjer om hur något bör vara, vad som är orätt eller rätt, vilket styrelseskick som en stat bör efterlikna för att gynna ett stort antal människor. Principiellt finns det ett flertal olika sätt att värdera; vad som är önskvärt med avseende på det goda i sig självt, dels med avseende på ett fenomen konsekvenser. Det finns även så kallade *normativa logiker* som mer innefattar *hur* ett normativt resonemang genomförs snarare än *vad* som är rättfärdigande. Dessa är fyra till antalet och innefattar deontologi, konsekvensialism, lämplighetslogik och kontraktualism (Badersten, 2006:109f.). Det ligger inte i den här uppsatsens intresse att närmare fördjupa sig i något utav dessa logiker utan det räcker att bara nämna att det finns fyra olika normativa logiker.

Extern giltighet handlar om – precis vad namnet avslöjar – värdernas giltighet utåt sett, mer exakt en utomvetenskaplig relevans där man fokuserar på hur verklighetsanknutna värdena är samt vilket samhällsnytta det kan ha. Det argumenteras förvisso att en hög intern giltighet är tillräckligt då andra forskare kan ta del av materialet ty det är grundförutsättningen för all vetenskap. Andra menar att vetenskap bör vara samhällsnyttigt (Badersten, 2006:133). Personligen kommer jag att slå an på båda giltighetskraven för att uppfylla intersubjektivitetsprincipen på så väl djupet som bredden.

I grunden handlar nästan all normativ analys uteslutande om att rättfärdiga något – värden, samhällssystem, handlande, normativa principer. I vår privata sfär kan man godtyckligt tycka i princip vad man vill utan att det kan utsättas för alltför omfattande kritik. Dock är vetenskapligt tyckande något helt annat, i själva verket är det en förklaring även om den har värden och inte verkligheten som utgångspunkt. Det gäller att relatera sin värdegrund till sakfrågor för att hitta referenspunkter som man kan relatera till och på så vis bilda sig en uppfattning om vad det är som menas. Det gäller även att anknyta de etiska principerna betryggande till ett moraliskt antagande, ty har man en tydlig skiljelinje vad som ligger inom ramen för det moraliskt accepterade så kan man tydligt påvisa det som är förkastligt. Slutligen måste man som en ”analytisk renhållningsarbetare” rensa upp och förklara varför man förkastar vissa värden och accepterar andra när man anför ett normativt resonemang (Badersten, 2006:134ff.).

2.3 Tydliggörande: om operationalisering

I avsnitt 3.2 kommer termen xenofobi att behandlas ur ett samhällsperspektiv vilket inte bör förväxlas med den psykologiska termen som behandlar individens skräck för främlingar på basis av dels en stark tillhörighet av ”in-gruppen” och stor personlig osäkerhet (Bhatia, 2006:278). Man kan förenkla innebörden genom att tillämpa det kollektiva medvetandet i psykologiska termer för att förstå xenofobiska yttringar. När xenofobin växer sig stark kan den yttra sig i en politisk doktrin, nationalism, och därmed är det enkelt att växla ihop dessa termer. Medan nationalismen är starkt präglad vid nationalstaten kan den med hjälp av xenofobin omvandlas till något betydligt farligare (Geller i Baumgartl – Favell, 1995:6ff) en fördjupning om detta följer i det nämnda avsnittet.

Operationaliseringen av den kosmopolitiska teorin har inte varit utan problematik då det existerar ett flertal definitioner på nämnda teori, detta har kringgåts genom sammanslå de fyra vanligaste definitionerna och därmed bilda en generell helhetsbild av kosmopolitism. Ingen definition står ensam med sanningen utan alla bidrar till en bättre och tydligare förståelse.

2.4 Intersubjektivitetsproblem: om författarens glasögon

Enligt Badersten (2006:76) finns det en aspekt av intersubjektivitetsprincipen som är oerhört viktig att betona, och det är på vilket sätt forskarens, i det här fallet min egen, personlighet påverkar forskningsresultatet. Det är inte det medvetna principerna och valen av metodologiska aspekter som är viktiga i det här avsnittet då dessa redan har avhandlats. Än mer viktigt är det att belysa även de underliggande subtila preferenser för att inkludera en dimension i intersubjektiviteten som sällan kommer upp till diskussion – nämligen mina egna ”glasögon.” Rättare sagt vad jag, som författare, har för motivation till de val som har gjorts.

Det är oftast medvetna val som leder till omedveten påverkan. Bland de mer medvetna och tydligaste valen är teoriansknytningen och metodvalet vilka, för mig, är självklara val att illustrera och belysa den sortens forskningsproblem som den jag avser att besvara. Men faktum kvarstår att problemområdet ”främlingsfientlighet i Europa” är ett infekterat område med många känslofyllda diskussioner och debatter världen över, mellan politiker, i media och i fikarummen på landets alla arbetsplatser, vid köksbordet i hemmets trygga vrå så väl som i akademiska ordalag i korridorerna på kontinentens hundratal universitet.

Personligen anser jag det vara principiellt felaktigt att odemokratiska yttringar får, och ibland uppmanas, grogrund och växa sig starka i ett demokratiskt samhälle, allra minst i ett kosmopolitiskt sådant. Däremot skall jag göra mitt bästa

och vad som krävs för att objektivt belysa problematiken och söka svara på den frågeställning som jag anför.

3 Teori

Det är främst två teorier som skall behandlas i korthet för att hjälpa mig att finna de grundläggande värdena som i analysavsnittet skall behandlas enligt förenlighetsprincipen. Dock måste man först undersöka vilka ”områden” som skall undersökas och det innefattar en kort förklaring av dessa två fenomen – kosmopolitism och xenofobi. Nästföljande avsnitt behandlar således teorin ur ett bakgrundsperspektiv samt ett utförligare avsnitt om diverse förklaringsmodeller för att läsaren skall få en bättre förståelse av vad termerna innebär men även komma till insikt att dessa teorier är oerhört mångfacetterade vilket kan bidra till en svårighet att frambringa en lösning på den huvudtes som drivs.

3.1 Kosmopolitism

Man kan enkelt säga att kosmopolitism är åskådningen där alla människor i världen tillhör samma gemenskap på grundvalet av att de är människor – där etnicitet, kulturell tillhörighet och global rättvisa är så pass starkt sammantvinnade att det ena inte går att urskilja från det andra. Det är åskådningen som belyser nationernas värde som skapare av vissa grundprinciper men som inte har samma funktion som traditionella realister skulle påstå, utan fungerar som bärare av idéer. Dagens kosmopolitiska samhälle tar sin utgångspunkt härifrån för att skapa en etisk sund och politiskt robust konceptuell linje för olika politiska samhällen och gemenskaper men även relationen dem mellan (Held i Brock – Brighouse, 2005:10).

Kosmopolitismen som sådan är absolut inget nytt koncept, redan de gamla stoikerna kallade sig för kosmopoliter (vilket är ett sammansatt uttryck av grekiskans *cosmo* vilket betyder värld och *polis* för stad) för att markera att de var världsmedborgare. Vi är alla pusselbitar av ett mycket större sammanhang och vi har alla lika mycket logik i var och en av oss varför vi skall vara mänskligheten trogen i första hand och sin stad, sitt samhälle i andra hand menade dem (ibid.). Ett annat koncept kommer från termen *Weltbürger* som är tyska och kan översättas som världsmedborgare. Den kända filosofen Immanuel Kant bidrog till definieringen av denna termens betydelse under 1700-talets upplysningstid. Genom att sammanlänka kosmopolitismen med vad han kallade ”the public use of reason” ungefär den logiska samhällsnyttan genom att ta bort den dogmatiska präglingen på dåtidens politiska dialog. Genom att utforma kosmopolitiska rättigheter ville Kant göra det lättare att kommunicera mellan olika politiska sfärer utan några förhinder (ibid.).

Vad läsaren bör ha i åtanke är att kosmopolitismen är ett oerhört svårgripbart begrepp, ser man till litteraturen som finns att tillgå i ämnet är det besvärligt att hitta en klar och tydlig definition. Det antas oerhört mycket att man som mottagare redan förstår sig på och har en klar uppfattning om vad termen innebär.

Ett något motsägelsefullt antagande kan man tycka. För att sprida upplysning följer ett avsnitt om fyra förklaringsmodeller för att lättare förstå kosmopolitismen.

3.1.1 Fyra kosmopolitiska förklaringsmodeller

När man pratar om kosmopolitism i dagens diskurs existerar det fyra allmängiltiga distinktioner om samma fenomen (Tan, 2004). Personligen anser jag att ingen sådan definition står ensam med sanningen utan tillsammans bildar dessa fyra ett helhetskoncept om vad kosmopolitism bör tolkas som, enkelt uttryckt kan man även tala om ett slags universalism där alla världens medborgare är inkluderade i specifika normativa gränser utan att exkludera någon – ett synsätt som delas av medborgarrättsorganisationer så väl som större internationella samfund som Förenta Nationerna eller EU.

1. Den första distinktionen av kosmopolitismen är helt sonika en moralisk princip som gäller alla människor och erkänner allas lika värde vilket presenteras av Charles Beitz. Det är en moralisk grund för de politiska institutionerna som vi har i vår värld. Den motsätter sig synsättet att vissa människor i ett samhälle inte åtnjuter samma rätt som sina likar på basis av politiska preferenser, gemensam historia eller annan etnicitet (Beitz, 2004:14).
2. Den andra tolkningen görs av Samuel Scheffler och går i grund och botten ut på att kosmopolitism är en form av global rättvisa samtidigt som den är kulturellt betingad och formar individens sociala identitet. Den motsätter sig liberala teorier om att rättvisa skipas i det singulära samhället (dvs varje samhälle var för sig). Samtidigt så motsätter sig den här distinktionen teorier om att grundkravet för en individs kulturella identitet formas av en tydlig tillhörighet till en specifik kulturell grupp och att man bör följa denna grupps linje för att undvika att bli frånstött (Scheffler, 2002:112-113).
3. En tredje distinktion är den om *stark* och *svag* kosmopolitism presenterad av David Miller. Den är också en form av moralisk princip som erkänner människors lika värde, men det är också här distinktionen mellan svag och stark kommer in. Varvid den svaga stannar vid just ett erkännande att varje individ skall behandlas lika så går den starka kosmopolitismen på offensiven och Miller argumenterar för att vi har även ett moraliskt ansvar att distribuera global rättvisa (Miller, 2007:23ff).
4. Slutligen så innefattar den fjärde distinktionen av kosmopolitism, återigen gjord av Scheffler, den om *extrem* kontra *mild* kosmopolitism. Den senare godtar att vissa människor inte behöver en kulturell tradition eller tillhörighet för att utvecklas och flörera som individer samtidigt som den accepterar att vissa människor kräver tillhörighet för att göra detsamma. Den extrema varianten tar avstånd från att värderingar och traditioner i ett specifikt samhälle är ett genomförbart och godtagbart sätt att leva i vår moderna värld. Det finns således inga incitament att särbehandla människor för att de tillhör

olika gemenskaper som exempelvis den milda varianten stundtals kan göra – den extrema varianten kan tyckas hård men huvudsyftet är bara att maximera jämlikheten ur en global rättvisesynpunkt (Scheffler, 2002: 116ff.)

Dessa fyra grundprinciper som bildar kosmopolitismen är i alla högsta grad relevanta i dagens politiska klimat, inte bara med klimatfrågans uppkomst utan även på grund av den internationella terrorismen som återkommer allt frekventare, de många handelsavtalen som formas och internationell lag som har sett dagens ljus från slutat förra seklet och början på det nya millenniet.

Dessa politiska frågor är bortom den suveräna statens räckhåll särskilt med tanke på den ökande globaliseringen och regionaliseringen i paritet med ökad nationell säkerhet. Den nationella staten luckras upp ju längre dessa processer fortlöper vilket lämnar plats för en bredare och allmänt accepterad syn på kosmopolitismen (Vertovec – Cohen, 2002:2).

3.2 Xenofobi

Innan jag fördjupar mig i xenofobins grunder och definitioner så väl som olika teoretiska ansatser för nämnda fenomen är det viktigt att klargöra att xenofobi och nationalism inte syftar på samma principer. Medan nationalism är en politisk doktrin är xenofobin en rädsla för ”de andra” – men likväl får man icke förglömma att det ena inte utesluter det andra, tvärtom kan det till och med finnas en stor sannolikhet för att dessa två förklaringsmodeller är starkt korrelerade sinsemellan. Genom att sammanlänka rädslan för ”de andra” med ignorerandet av medborgerliga rättigheter så förvandlar nationalismen xenofobin till en destruktiv kraft (Geller i Baumgartl – Favell, 1995:6ff.).

Enligt Nationalencyklopedin är xenofobi även ett uttryck för främlingsfientlighet vilket innebär en fientlighet gentemot andra grupper av kulturella skäl, och det är den här definitionen som kommer att vara central i den här studien (ne.se). Till skillnad från 30-talets retorik i Tyskland där raslära och juderenhet var nyckelord är dagens xenofobiska eufemismer minst lika nedsättande; ”kulturberikning” är ett lysande exempel på detta. För att operationalisera begreppet ytterligare kommer fokus att ligga kring invandring och den tydliga diskrimineringen som finns subtilt underförstått bland de största xenofobiska partierna i Europa (Gestrin, 2009).

3.2.1 Fyra förklaringsmodeller för bättre förståelse

En djupdykning av begreppet xenofobi är nu på sin plats och till min hjälp för att förstå det här fenomenet har jag valt fyra förklaringsmodeller, den följande presentationen belyser bara det faktum att man kan se xenofobi med olika glasögon, samt som hjälpmedel för att identifiera och isolera olika värden, vilka kommer att analyseras i nästkommande avsnitt.

1. Enligt den första tesen (*Rational Choice*-teorin) kan man härleda xenofobi till en intensiv rivalitet mellan immigrater och infödda grupper; arbetstillfällena och billiga bostadslösningar är svåråtkomliga, speciellt under finansiella kriser, och från det bofasta gruppernas perspektiv utgör invandrare ett hot mot att uppnå dessa ekonomiska mål. Detta går i linje med teorin om rationella val vilket i sin tur gör att den xenofobiska förklaringen endast blir nominell till sin förklaring (Banton, 1983).
2. Enligt *Funktionalism* är den skilda kulturella bakgrunden mellan immigranter och infödda personer. I kontrast med immigranter från södra eller östra Europa är de från tredje världen betydligt svårare att assimilera sig till vår västliga civilisation på grund av deras samhällsstruktur baseras i grunden på varianter av feodalism med en kärna av stammar, klaner och stark religiös tro (Hoffmann – Nowotny, 1992:74). Förutom den kulturella inkompatibiliteten, är även den låga utbildningsnivån och den professionella arbetserfarenheten huvudargument för att förklara varför invandrandegrupper i en värdnation har svårt att integrera sig och marginaliseras i samhällets periferi (ibid. 22ff).
3. En tredje tes som är närbesläktad med *diskursanalys* hävdar att koncepten kulturell distinktion, oförmågan att integrera och oförenliga kulturella aspekter är alla baserande i konceptet annorlundaskap vilket i sig verkar som ett verktyg för att skapa en dominerande ställning över denna periferigrupp som kan tänkas innefatta detta koncept. Makthavarna som skapar den här typen av diskurs och institutionaliserar densamma följer sin politik genom att den kulturella skillnaden hos immigranterna bär skulden för dessa gruppers exkludering och termen xenofobi avväpnas och förklaras enbart som en kulturell konflikt (Radtke, 1990:27ff).
4. En nytt sociologisk angreppssätt försöker förklara ständigt återkommande xenofobiska rörelser. Främlingsfientlighet och rasism spelar en mindre betydande roll vad gäller intentionerna hos de byråkratiska eliterna eller den ökande mångkulturella populationen utan kan mer förklaras genom att istället för att det är delar av ett samhälle som är infekterat genomsyrar en kris hela samhällsstrukturen. Sådana djuplodande kriser återkommer med jämna mellanrum efter intensiva moderniseringsfaser vilka inte uppnår den förväntade välfärden och slutar i anomiska tendenser. Dessa i sin tur leder till en kollektiv identitetskris som på ett svartvitt sätt mynnar ut i en ”vi” och ”dem” mentalitet som i längden är mycket skadlig. Enligt detta fenomenologiska angreppssätt kan xenofobi således förklaras i termer om kollektivets försäkring om det nationella jaget och dess gränser, som ett försök att förstå en värld i kris (Romano, 1990:2-7).

4 Analys

4.1 Identifierade värdegrunder

4.1.1 Kosmopolitiska värden

David Held målar upp åtta huvudprinciper som är essentiella för kosmopolitismen och kan agera som värdegrund för mänsklighetens närande och beskyddande. Fritt översatta innefattar dessa värden (1) människors lika värde, (2) aktiv inverkan, (3) personligt ansvar och ansvarsskyldighet, (4) samförstånd, (5) kollektivt beslutsfattande, (6) subsidiaritetsprincipen, (7) undvikande av skada och slutligen (8) framtida hållbarhet (Brock – Brighouse, 2005:12).

Dessa kan i sin tur indelas i tre kluster; principerna 1-3 presenterar de fundamentala karaktäristiska för en universell kosmopolitisk moral. Svårigheten med dessa värden är, eftersom de utgår från var människas lika rätt och var människas autonoma agerande, att handlande och skapande av institutioner måste ta hänsyn till varje människa vilket är en smärre omöjlighet. Det andra klustret (4-6) breddar den individuella rörelsefriheten till att innefatta ett kollektivt ramverk – offentlig makt kan legitimeras och upprätthållas om principerna står fast. Det sista klustret innefattar de två resterande av de åtta principerna; vilka bildar en otvetydig riktlinje för offentligt beslutsfattande där man identifierar och prioriterar utifrån det som gör minst skada för befolkningen samt bibehåller en hållbar resursfördelning (ibid. 16ff).

Dessa kosmopolitiska värden må vara universella till sin natur och de må vara av relativ hög abstraktionsgrad men jag ser ingen svårighet att applicera dessa på mer konkreta områden om så önskas.

4.1.2 Xenofobiska värden

Gestrin (2009) så målar kort upp huvudsakliga områden som de mer xenofobiska partierna i Europa delar, dessa inkluderar; (1) nationalism, (2) värdekonserveratism, (3) det nya ”hotet”: invandrarna, (4) nyrasism, (5) islamofobi. En närmare djupare presentation krävs nu för att utröna vilka kärnvärden som genomsyrar de xenofobiska partiernas huvudområden.

Med nationalism avses här en stark tro till nationalstaten som den enda politiska enheten och därmed finns det ingen anledning eller tilltro till överstatliga

megaprojekt som exempelvis den Europeiska Unionen. Värdekonservatism är en samlingsterm som innefattar en stark konservativ syn på familjevärderingar, kvinnans frigörelse, sexuella preferens och liknande privata angelägenheter. Landsbygden förknippas som det ideal man vill uppnå med kärnfamiljen som centrala punkt i kontrast till den urbana mångkulturalismen. Det är mångkulturalismen som är grogrunden för punkterna 3-5, ty det är genom invandrarna som det sker en uppblandning av den nationalkultur som de xenofobiska partierna vill bevara. På grund av detta är retoriken uteslutande för en restriktivare invandringspolitik, att olika kulturer inte kan samverka utan konflikt vilket leder till att den naturliga fienden blir Islam och den muslimska världen med dess distinkta normer och värderingar (ibid).

4.2 Förenligheten mellan motsägande värdegrunder

Det framgår, i ljuset av tidigare avsnitt, att det med all tydlighet finns en tydlig diskrepans mellan de xenofobiska värdeomdömena respektive de kosmopolitiska. Syftet med den här undersökningen är att utröna om det går att förena motsägande värdegrunder för att i förlängningen kunna besvara frågan om det går att rättfärdiga sagda yttringar i ett kosmopolitiskt samhälle. Man kan dessvärre inte pröva värdeomdömenas giltighet utan att ta hänsyn till vilken abstraktionsgrad respektive värdegrupp vilar på. De xenofobiska värdena står något lägre i abstraktionsgrad än de kosmopolitiska men detta skall inte hindra en analys att äga rum.

Det går inte att föra en metaetisk argumentation som skulle kunna förena dessa olika värden då den är kantad av motsägelsefulla fällor och svårforcerade labrynter. Tolkningarna av värdesatser går fortfarande att göra (Vedung, 1977:175).

För att göra en relevant jämförelse har jag identifierat två områden där teorierna möter varandra; det ena, namngett Nationalism, syftar till staters vara eller icke vara samt en fråga om kulturens betydelse. Det andra området berör människors individuella rättigheter och hur makthavarna skall förhålla sig till detsamma. Dessa områden spänner sig dels i ett makroperspektiv men går även ner på mikronivå för att tydligt visa att detta genomsyrar hela det politiska spektret. Avslutningsvis återfinns i avsnitt 4.2.3 en inblick i värdeomdömenas hållbarhet i ett framtida rättviseperspektiv.

4.2.1 Mångkulturalism och nationalstatens vara eller icke vara

Både xenofobin och kosmopolitismen har ett förhållningssätt till nationalism som politisk doktrin. Det finns inga vetenskapliga belägg för argumentet att vi människor i grunden är nationalistiska, att vi värnar om vårt kulturarv och hyser agg mot en odefinierbargrupp som vi kallar ”de andra” (Gellner i Baumgartl – Favell, 1995:6). Ändock framhävs detta som det essentiella i den xenofobiska retoriken (Baumgartl – Favell, 1995:378) och blir det huvudsakliga argumentet

mot invandring och mångkulturella samhällen. Detta är en klar kontrast mot kosmopolitismens grundprincip att alla människor är lika värda och i förlängningen är nationalstatens dagar som politisk enhet räknade. Oförenligheten kan tyckas eminent och oomkullrunkelig i en sådan utsaga, men finns det någon form av endera parter som gör att utsagan kan omvandlas och bli förenlig? Måhända kan man argumentera att även regionala politiska enheter som EU innehåller nationalstater varvid en förenlighet kan tyckas förestående.

Om vi tar ett steg tillbaka och betraktar dessa som två *instrumentella* argument som uttrycker ett mål med ett medel (Vedung, 1977:176) – X anser att invandrare förstör den inhemska kulturen och vill därför införa en striktare invandringspolitik för att på så vis stärka nationalstaten och nationalkänslan. K anser däremot att människor, oavsett etnisk bakgrund, tillhör samma kultur och därför är nationalgränser irrelevanta och i förlängningen finns det ingen plats för nationalstater av idag. Vad säger dessa värdeargument om verkligheten? Finns det något som förenar dem? Svaren på frågorna infinner sig inte riktigt ännu.

För det första har fakta och värden med erfarenheten att göra, precis som uppfattningen om att blått är blått och rött är rött så har alla människor en uppfattning av grundläggande värden (Vedung, 1977:179) och vi antar att det värdet är att människor måste ta hand om varandra så att staten (eller i kosmopolitismens fall; regionen) skall kunna flörera.

Xenofobiska argument fallerar då välfärdstaten och etnocentrism inte går ihop – om multikulturalismen begränsas eller stoppas helt försvinner delvis kapaciteten att utvecklas i den takt som krävs i dagens samhälle (Kitschelt, 1995:259ff). Verklighetsfrånvaron är tydlig och det existerar inga incitament för den sagda argumentationen. Beträffande den kulturella betydelsen i frågan finner man att retoriken har skiftat från att vara ”fientlig mot främlingar” till att vara ”vänlig mot nationalvänner” – det vill säga skapa en ”vi och de” mentalitet. Detta mentala stadium fyller en dimension om nationell medvetenhet och identitetskänsla vilket konstituerar alienation eller acceptans, vilket i sin tur är ett uttryck för att befästa nationen som den enda politiska enheten (Baumgartl – Favell, 1995:381f.).

I frågan om nationalstaten uppstår det ett stort problem i rättfärdigandet av dess upplösning hos kosmopoliter, giltigheten förvrids då en världsregering eller liknande lyser med sin frånvaro. Genom denna avsaknad avväpnas argumentet till viss del. En lämpligare, mer verklighetsförankrad argumentation är att stater skall fungera som moralisk förmyndare åt sina medborgare samt se till att upprätthålla deras välfärd (Buchanan i Brock – Brighouse, 2005:124). Den kulturella aspekten i det här påståendet har behandlats i ett tidigare avsnitt (Scheffler, 2002) och däri ligger en stor portion sanning då världens ekonomiska globalisering inte enkom baseras på kulturella skillnader, snarare tvärtom (Boudreaux, 2008; Bhagwati, 2004).

Det uppstår så pass stor värdekonflikt i termer om mångkulturalism att det är en omöjlighet att förena de två värdegrupperna i en fungerande apparat. Om antagandet att världen i allmänhet och EU i synnerhet är av kosmopolitisk natur anses beskriva verkligheten och hur den bör vara kan xenofobiska yttringar inte rättfärdigas i den här aspekten, motstridigheten är alltför stor och hämmar mänsklighetens utveckling.

En betydligt intressantare vinkling är då förenligheten med nationalismen i termer om nationalstatens betydelse i politiken. Stater är fortfarande viktiga i politiken och trots att EU är en enande kraft återstår fortfarande mycket arbete innan nationsgränser kan upplösas och det kan blidas ett världsomspännande

kosmopolitiskt samhälle. Trots att EU som institution är starkt emot nationalistiska tendenser som xenofobi (McDonald i Gingrich – Banks, 2006:222f) är den inte tillräckligt stark ur kosmopolitisk vinkel och utan värdering av EU's existens kan man enbart konstatera att nationalstaten fortfarande har en roll att spela.

4.2.2 Syn på individens rättigheter och samhällsroll

Om förra avsnittet låg på en makronivå återfinns man detta på en mikronivå – syn på medborgarnas individuella rättigheter. I ett klimat där xenofobin inte tillåts att använda biologin som anledning till motsättning fyller kulturen den funktionen istället, och ”invandrarna” utgör det största hotet mot den nationalkultur som påstås råda i ett land (Gestrin, 2009). Personer från olika kulturer kan inte leva tillsammans utan att det uppstår konflikter och ett tydligt exempel är att i princip alla xenofobiska partier i Europa är starka motståndare till Islam (ibid.)

En tydlig argumentationskedja är att ”de andra” massinvandrar till vårt land – de tar våra jobb och bostäder – de förändrar den inhemska kulturen – minoritet blir majoritet (Banton, 1983). Post-industrialismen frambringar arbetskraftsmigration i stor skala, de rikare invånarna i ett industriellt avancerat land är inte längre villiga att inne ha ett lågstatusyrke eller att flytta ifrån sin bostad i jakt på bättre arbete. Däremot finns det en växande grupp som är villig att utföra båda åtgärderna för att uppnå ett bättre liv. På grund av det stora antalet och den kulturella distansen till värdpopulationen befinner sig denna nya grupp i en ond cirkel med kriminalitet och diskriminering vilket gör dem extra utsatta (Gellner i Baumgartl – Favell, 1995:9f.).

Detta faktum ger ett visst verklighetsbelägg till de xenofobiska värdena om hotet från ”invandrarna” då den egna nationalindividens värderingar är högre och har enligt dem en högre moralisk dygd som är eftersträvtansvärd. Även om hotet är en efterkonstruktion av något som är önskvärt är det få som ser andra sidan av myntet – att invandring krävs för att uppnå dagens krav på en välfärdsstat (Kitschelt, 1995:259ff). Således är första ledet i argumentationskedjan avväpnat.

Huruvida ”invandrarna” förändrar den inhemska kulturen kan man inte med säkerhet säga, dock kan multikulturalismen bidra till mer än en våldsspiral och negativ term som xenofobin vill att den ska vara. Vårt koncept om identitet skapas genom att vi tillhör en och samma samhällsgrupp och finner oss oskiljbara från detsamma vilket gör att vi känner oss hemma och rotade (Roberts i Haddock – Sutch, 2003:143) och om en annan grupp skulle göra sitt intåg i vår behöver det automatiskt inte betyda slitningar emellan. Tvärtom kan två grupper med starka kulturella identiteter leda till kreativt utbyte och utveckling (May, 1999:23) som leder till en perfekt symbios vilket i förlängningen kan innebära att båda grupperna smälter samman.

Detta påstående leder oss till kosmopolitismens syn och värdering på individens kulturella betydelse och rättigheter i samhället. Den världsliga moraliska hållning som politisk kosmopolitism innehar kräver en total och odelad obligation gentemot alla. Om mänsklig välfärd och utveckling är det primära målet finns det ytterst få argument varför en nations kvinnor och män skall åtnjuta större frihet än exempelvis de som bor på andra sidan jorden. Det moraliska konceptet som här utkristalliseras kräver att hjälp skall spridas ut överallt, oavsett gränser eller territorium (Sypnowich i Brock – Brighouse,

2005:69). Enligt kosmopolitismens grundprinciper är vi medmänniskor är inte bara skyldiga att ta ansvar för de som inte åtnjuter samma privilegier som vi utan vi har rättighet att kräva samma hjälp när vi är förtryckta (Brock – Brighthouse, 2005).

Vad gäller förenligheten mellan xenofobins och kosmopolitismens syn på individen kan man konstatera att det är en alltför stor kontrast för att överhuvudtaget göras förenligt. Det är ofruktbart att stänga ute en samhällsgrupp på grund av biologiska, ideologiska eller kulturella skäl – inte bara för välfärdens skull utan även för civilisationens utveckling. Att detta påstående har stor giltighet har fastställts genom ett objektiva, intersubjektiva tillvägagångssätt. Givet att vi människor strävar efter att utvecklas och önskar beskydd står kosmopolitismen som ensam segrare vad gäller våra individuella rättigheter och vår roll i samhället, något som xenofobin inte bara hämmar utan i förlängningen förstör (jmf. Badersten, 2006:50, Vedung, 1977:180) vilket gör att det inte går att acceptera en sådan syn. Det existerar således inga incitament, utifrån individperspektivet, att acceptera xenofobiska yttringar i ett kosmopolitiskt samhälle.

4.2.3 Om global rättvisa och en hållbar samhällsutveckling

Det hör inte till vanligheten att forskning siar om framtiden, tvärtom uppmuntras det att inte ha en framtidsvision med i en forskningsartikel då det är nästintill empiriskt omöjligt att säga någonting om vad som komma skall. Däremot kan man diskutera och undersöka hållbarheten i värdena, deras livslängd över tid och om det finns en framtida förenlighet dem emellan.

Ett av kosmopolitismens värden handlar om att bygga ett samhälle som är hållbart för framtiden, en utveckling som snarare inkluderar än exkluderar individer och grupper för att få fram ett rättvisare samhälle (Brock – Brighthouse, 2005:12ff). Det har tydliggjorts att extrem form av nationalism strävar att utveckla ett samhälle som är den klara motsatsen. Självklart finns det inget i den kosmopolitiska teorin eller dess identifierade värden som stödjer nationalistiska eller patriotiska krav, även om dessa är logiskt utvecklade och till synes rumsrena (Tan, 2004:2).

Det finns en tydlig hållning i dagens samhälle om att yttrandefriheten måste skyddas till varje pris för att bibehålla demokratisk legitimitet och upprätthålla lag och ordning (Guild – Geyer, 2008:277) vilket för att xenofobiska yttringar med dess värden inte kritiseras i den mån som möjligen önskas utan dessa värden uppmuntras i yttrandefrihetens namn. Ur rättvisesynpunkt kan detta ses om en klar motsägelsefullhet då odemokratiska yttringar uppmuntras med demokratiska medel.

Detta är ett resultat av att detta problem ses ur två separata synvinklar; för det första har vi inom kosmopolitismen en grundsyn att rättvisa skipas av institutioner och därmed ligger ansvaret hos dem samt kan dessa institutioner ligga till svars för sina handlingar. Det andra synsättet utgår från att det är individernas rätt att bestämma, tycka och säga vad de vill som ett led i yttrandefriheten. Kosmopolitiska värden ställer således inga individer till svars för sina handlingar så länge de befinner sig inom ramen för institutionerna i fråga, detta öppnar upp

för att xenofobiska yttringar kan florera bäst de vill (Tan, 2004:195). Det finns ingen konsensus inom kosmopolitismen att kategoriskt förvägra xenofobiska yttringar annat än att det är önskvärt att det inte existerar några sådana.

Xenofobi å sin sida ser rättvisa och den framtida utvecklingen ur ett enklare, mindre komplext, vis – det handlar helt enkelt om bevarandet av sin politiska sfär utan påverkan av främmande makt eller individer. Detta synsätt är en direkt kontrast till kosmopolitismens grundläggande värden som bestämt negligerar nationalstatens värde, vilket har tagits upp i avsnitt 4.2.1. Rättvisa skipas lika enbart för de individer som tillhör den önskvärda politiska sfären. Xenofobin kan inte överleva och utvecklas till ett fullblods ideologi då den exklusivt koncentrerar sig på att göra sig av med den minoritet som hotar dess välfärd, när hotet väl är borta försvinner dessa yttringar i samma takt (Shtromas, 2003:264ff.).

Detta skall inte ses som att xenofobin är ofarligt på grund av att fenomenet kan självdö, tvärtom är xenofobins enkla kompromisslösa natur det som gör detta fenomen farligt, vilket historien vittnar om då folkmord har rättfärdigats i nationalismens namn. Det står nu fullt klart att det har uppstått en så pass stor värdekonflikt i frågan om global rättvisa att det är ytterst svårt att rättfärdiga xenofobiska yttringar i ett kosmopolitiskt samhälle.

5 Diskussion

En huvudsaklig premis som har genomsyrat detta arbete och en förutsättning för att genomföra en förnlighetsanalys har varit antagandet om polariteten mellan kosmopolitismen och xenofobin. Dualismen dem emellan är emellertid någonting komplext och inte fullt lika enkelt som att påstå att det existerar ett direkt motsatsförhållande mellan dessa värdeomdömen. Det har visats att på vissa viktiga punkter existerar det inte tillräckligt med teoretisk grund för att fälla ett sådant påstående (se avsnitt 4.2.2).

Börjar man med att diskutera vad litteraturen säger om den kosmopolitiska medborgaren återfinner man två synsätt (Yval-Davis, 2005:164ff) – den ena konstruerar kosmopoliten som den kringresande, kulturmedborgaren, som känner sig hemma överallt. En slags tillhörighetsform som är neutral till sin natur och där gränser är flytande och i stor mån förlegade och verkningslösa. Den andra kosmopoliten utgår från den lokalt förankrade medborgaren som expanderar sina vyer och sina värden mot det transnationella och tar in internationellt influerade tendenser och där ett globalt medborgarskap är att föredra.

Följaktligen kan man dra slutsatsen att det rådet ett tudelat synsätt på hur man ser ett anti-xenofobiskt eller icke-rasistiskt samhälle på. Dels har vi en universalistisk syn som proklamerar att alla människor i den offentliga sfären skall behandlas lika utan att särskiljas utifrån kön, etnicitet eller annan tillhörighet. Samtidigt har vi även ett slags erkännandeperspektiv som erkänner människors olikhet och uppmuntrar positiv särbehandling för att öka den kulturella förståelsen och därmed skapa ett icke-rasstrukturerat samhälle.

Den tydliga diskrepansen kan man inte ta miste på och under sådana förhållanden är det svårt att hitta en hållbar konsensus inom kosmopolitismen för att motverka xenofobiska yttringar. Den pluralistiska ståndpunkten anklagas för att uppmuntra en slags diskriminering, rasstrukturering, och ett reifierande av nationsgränser. Medan den universella anklagas för att förbise minoritetens folk och deras behov och enbart koncentrera sig på en majoritetsdiskurs som är västinriktad, medelklasscentrerad och heterosexistisk.

Det är då inte konstigt att det ur en sådan oenighet uppstår ett politiskt vakuum som gladeligen fylls av xenofobiska åsikter som kan få grogrund i en infekterad debatt. Om det inte existerar en konsensus över hur vi som grupp skall korrespondera gentemot en annan grupp kan det övergå till ren fientlighet. Xenofobin är en biprodukt av människans evolution, vår altruism, vår sällskaplighet och vår tendens att liera oss med varandra går hand i hand med fientlighet mot främlingar (Waller, 2002:156). Det behöver inte nödvändigtvis gå till extrema nivåer men det krävs ytterst lite för att skapa ett nytt Nazityskland, Rwanda eller Jugoslavien.

Naturligtvis behöver diskussionerna om den här problematiken inte enkom handla om dystopiska spörsmål som dessa, men ändock är det viktigt att lyfta fram och belysa det faktum som här har kommit fram. Den viktigaste punkten som har kommit fram under arbetets gång är det som tas upp i avsnitt 4.2.2, där det inte uppstår en legitim orsak att förkasta xenofobins starka förkärlek till nationsgränser och staten som den högsta politiska aktören.

I en politisk sfär som är stark chauvinistisk kan en ökad nationalism förkovras till att bli djupt xenofobisk. Låt oss följa denna utveckling steg för steg – om nationsgränsernas betydelse marginaliseras leder detta till, vad vi kan benämna, *positiv* nationalism, där diskursen pekar åt det pluralistiska synsättet som nämndes tidigare och där man erkänner den kulturella mångfalden. Men om nationsgränserna befästs ytterligare blir det en *negativ* nationalism genom att man skalar ner nationen till ett förhållandevis begränsat område och på så sätt sår man det första fröet till xenofobi (Guibernau, 1999:15f).

Denna *xeno-nationalism* är en direkt reaktion på vår ökade strävan efter en gränslös värld utan hänsyn till en kosmopolitisk konsensus. Problematiken med att inte ha en konsensus utmynnar i att medborgaren i ett land inte ser nyttan i invandring, utan fokuserar bara på det negativa – arbetstillfällena och bostäder försvinner samt att samhället präglas av icke-önskvärda multikulturella tendenser. Detta är huvudanledningen till att fler och fler av moderniseringens ”förlorare” röstar på högerextrema partier vilka i sin tur döljer sina xenofobiska syften ytterst väl genom att anspela på nationens välfärd (Givens, 2005:46ff).

Detta är också anledningen till att det över huvud taget kan existera värdeomdömen som är klart motsatta varandra, att värdekonflikter uppstår utan att ifrågasättas till en önskvärd nivå. Med andra ord existerar det xenofobiska värderingar i dagens samhälle utan att bli tillräckligt ifrågasatta och kritiskt granskade. Övervärderandet av yttrandefriheten må sägas vara en bidragande faktor till detta. Pratar man i termer om global rättvisa innehåller internationell diskurs mer en fingervisning över att det inte är önskvärt med hatfulla tendenser, som exempelvis xenofobi, men det finns inte något konkret att utgå ifrån (Cram, 2006:101). Det är förkastligt att man tillåter odemokratiska yttringar i en demokrati, denna paradox borde inte ens existera i medvetandet i dagens demokratiska samhällen.

Kan man rättfärdiga xenofobiska yttringar på grundval av yttrandefriheten? Tveksamt, skulle många säga men faktum är att det har gjorts försök att dra riktlinjer i form av resolutioner att förkasta xenofobiska yttringar men yttrandefriheten är så pass stark att det inte existerar tillräckligt starka incitament för att tänja på dess gränser (McCrudden i Birks, 1995:128). Däremot har dessa försök att stävja den växande xenofobin fått direkt motsatt effekt genom att det har konsituerats lagar som förbjuder exempelvis slöjor i skolor där demokratins frihet att uttrycka sig får ge vika åt en skev uppfattning om människors lika värde (jmf. Trager – Dickerson, 1999:70, Yval-Davis, 2005:167).

Den slutgiltiga slutsatsen man kan dra är att det är svårt att rättfärdiga xenofobiska yttringar, men så länge vi inte har en konsensus av vilket anti-racistiskt samhälle vi vill ha och så länge vi övervärderar yttrandefriheten blir det

mycket lättare för xenofobiska partier att få fäste och demokratins största paradox att bli än mer djupgående.

6 Referenser

6.1.1 Primär källor

Banton, Michael, 1983. *Racial and Ethnic Competition*. Cambridge: Cambridge University Press.

Baumgartl, Bernd – Favell, Adrian, 1995. *New Xenophobia in Europe*. London: Kluwer Law International

Beitz, Charles R, 2005. "Cosmopolitanism and Global Justice," *The Journal of Ethics*. Volym 9, nummer 1, sidor 11-27

Bhagwati, Jagdish N, 2004. *In defense of globalization*. Oxford: Oxford University Press.

Bhatia B.R, 2006. *Dictionary Of Psycholog*. New Delhi: Anmol Publications.

Birks, Peter, 1995. *Criminal justice & human rights*. Oxford: Oxford University Press.

Boudreaux, Donald J, 2008. *Globalization*. Westport: Greenwood Press.

Brock, Gillian – Brighouse, Harry, 2005. *The Political Philosophy of Cosmopolitanism*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cram, Ian, 2006. *Contested words: legal restrictions on freedom of speech in liberal democracies*. Hampshire: Ashgate Publishing Ltd.

Gestrin, Håkan, 2009. *Europa är ditt!* Studiematerial från Arbetarnas bildningsförbund.

Gingrich, André – Banks, Markus, 2006. *Neo-nationalism in Europe and beyond: perspectives from social anthropology*. Oxford: Berghahn Books.

Givens, Terri E., 2005. *Voting radical right in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Guibernau, Montserrat, 1999. *Nations without states: political communities in a global age*. Cambridge: Polity Press.

- Guild, Elspeth – Geyer, Florian, 2008. *Security versus justice?: police and judicial cooperation in the European Union*. Hampshire: Ashgate Publishing Ltd.
- Haddock, Bruce – Sutch, Peter, 2003. *Multiculturalism, identity, and rights*. London: Routledge.
- Hoffmann-Nowotny, Hans-Joachim, 1973. *Soziologie des Fremdarbeiterproblems. Eine theoretische und empirische Analyse am Beispiel der Schweiz*. Stuttgart: Enke.
- May, Stephen, 1999. *Critical multiculturalism: rethinking multicultural and antiracist education*. London: Falmer Press
- Miller, David, 2008. *National Responsibility and Global Justice*. Oxford: Oxford Scholarship Online.
- Radtke, Frank-Olaf, 1990. "Multikulturell - Das Gesellschaftsdesign der 90er Jahre?", *Informationsdienst zur Ausländerarbeit*, volym 4, sidor 27-34.
- Romano, Gaetano, 1990. "Mehr Fremde - mehr Fremdenangst? Bemerkungen zu einer gängigen Argumentation", *Asylon*, volym 6, sidor 2-7.
- Scheffler, Samuel, 2002. *Boundaries and Allegiance*. Oxford: Oxford Scholarship Online.
- Shtromas, Alexander, 2003. *Totalitarianism and the prospects for world order: closing the door on the twentieth century*. Oxford: Lexington Books.
- Tan, Kok-Chor, 2004. *Justice without Borders: Cosmopolitanism, Nationalism, and Patriotism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Trager, Robert – Dickerson, Donna Lee, 1999. *Freedom of expression in the 21st century*. London: Sage Publications.
- Vertovec, Steven – Cohen, Robin, 2002. *Conceiving Cosmopolitanism: Theory, Context, Practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Yuval-Davis, Nira 2005. *Bortom Rasismen i Europa – visioner för ett annat samhälle*. Stockholm: Agora.
- Waller, James, 2002. *Becoming evil: how ordinary people commit genocide and mass killing*. Oxford: Oxford University Press.

6.1.2 Internet

<http://www.ne.se/främlingsfientlighet>